

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 130. Nulla ex assertione nostra, sive ex praxi illius, inconvenientia
confextaria sunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

tudinationum recidivorumque nostrorum. In ejusmodi verò dubio certum est, extra casum justæ necessitatis, non esse licitum exponere Sacramentum periculo frustrati valoris & effectûs. Ecce rursus armis suis contra seipso dimicant Adversarii. Ad istud ergo argumentum in forma.

Respondeo relapsum quidem facilem, promptum & frequentem in gravia crimina, scilicet externa, quæ sine plena deliberatione non committuntur, speculative & metaphysice non esse signum infallibile carentiæ propoliti; moraliter tamen, & juxta communem hominum sensum, esse vehementer indicium carentiæ propoliti, sive quo vehementer suspecta redditur fides contentis, se emendationem firmiter proponere assententis, uti probant centum duodecim argumenta, quæ supra deduximus.

1327 Obijciunt 36°. seu potius instant contra responsionem ad objectionem præcedentem, Petrus verè erat in gratia, firmoque proposito moriendi pro Christo, cum dixit, *animam meam pro te ponam*; tamen in proposito isto diu non fiterit, sed paucis post horis, dum mori timuit, vitam negaverit. Similiter ergo consuetudinarii & recidivi nostri in vero se emendandi proposito esse prædicitur creduntur, dum contentur, tamen in proposito isto diu non sint permanituri, sed paucis post Confessionem horis relapsuri.

Nego consequentiam: quia ex antecedente solum conficitur, quòd sicut lapsus unus ex gravissima tentatione improvisa, non facile proinde proveniens, non est argumentum fidei vel sinceræ promissionis, sed humanæ fragilitatis; ita & recidiva una, non facile, sed ex gravissima seu extraordinaria tentatione improvisa proveniens, &c. Sed id non conficitur de recidiva frequenti, facilique & citò post Confessionem contingente, non ex tentatione gravissima & extraordinaria, sed ordinaria, seu non alia quam proprie concupiscentiæ.

1328 Obijciunt 37°. Patres, de pœnitentiâ loquentes, non distinguunt inter lapsus unum, & relapsus, etiam facilem ac frequentem.

Nego assumptum: distinguit enim 1°. Clemens Alexandrinus cap. 74. laudatus. 2°. distinguit Concilium Tolontanum III. dum execrabilis præsumptionis potius arguit eos, qui toties absolvi volebant, quoties peccare libisset, quam eos qui semel tantum peccaverant. 3°. distinguit Ecclesia, dum semel in hæc lapso, ad se reversos facile recipit; non sic relapsos. 4°. distinguit Innocentius XI. dum propositionem sexagesimam damnando, declarat negandam vel differendam absolutionem consuetudinariis, post multa promissa non dantibus spem emendationis; nihil simile declarando de semel tantum peccantibus contra legem Dei, &c.

1329 Obijciunt 38°. quid est exterior vitæ emendatio, nisi mutatio operis? Quid est propositum effectivum non peccandi, nisi mutatio cordis? Recidivo, dicenti se mutatum opere, Confessarius credit: cur ergo similiter non credit dicenti se mutatum corde? cum facilior sit mutatio cordis, quam operis? inquit Carolus ab Assumptione.

Verum postrema ista ipsius verba paradoxum continent. Faciliorem quippe non esse mutationem cordis, seu correctionem interni affectûs, quam operis, seu actûs externi, manifestum est ex eo quòd ad mutationem externi operis homo se liberè determinare non possit, sine interna ad istam mutationem affectu.

1330 Ad argumentum itaque respondeo, Confessarium idè potius credere pœnitenti manifestanti exteriora facta sua, quia de his pœnitens certitudinem habet, nec ea Confessarius scire potest nisi ab ipso. Aliud est de interna cordis mutatione, illiusque sufficientiâ; quæ quia sub sensum non

ecadit, prout facta exteriora, circa eam pœnitens plerumque fallitur, putans sufficientem se contritionem habere, cum non habeat. Et idè de ea Confessarius non satis certificatur ex testimonio ipsius, sed ex principiis Theologicis, auditâ narratione ipsius, certificari debet.

Obijciunt 39°. S. Leo epist. 91. dicit, quòd oportet unumquemque Christianum suæ conscientie habere iudicium.

Verum S. Pontifex non loquitur de iudicio, quo peccator de sufficienti sua, ad absolutionem dispositione decernat (circa eam quippe submittere se debet iudicio Confessarii sui) sed de iudicio, quo ab ipsa mente ipsius talis sententia proferatur: ut se indignum iudicet corpore & sanguine Domini; dignum verò calligatione ob peccata sua. Quod S. Augustinus sic explicat: *In hac ergo pœnitentiâ majorem quæque severitatem debet exercere, ut à seipso iudicatus, non iudicetur à Deo... Si enim nos iudicaverimus, non itaque iudicabimur. Acedat ergo homo adversum se tribunal mentis suæ... Constituat se ante faciem suam, ne hoc ei postea fiat... Atque ita constituto in corde iudicio, assistat accusatrix cogitatio, testis conscientia, carnis flexus timor. Inde quidam sanguis animi pœnitentis per lacrymas profusatur. Postremo ab ipsa mente talis sententia proferatur, ut se indignum homo iudicet corporis & sanguinis Domini. Videatur totus contextus sancti Leonis, & apparebit hoc esse quòd à sancto Leone docetur loco objecto. Dicit enim, quòd peccator proprio se iudicio condemnare debet, ad remissionem criminum obtinendam.*

CAPUT CXXX.

Nulla ex assertionibus nostris, sive ex praxi illius, inconvenientiâ confessoria sunt.

A Uthor Apologie pro praxi communi pœnitentiæ, cumque ipso Doctor Martin, qui Apologiam supra memoratam adoptavit, suoque inscriptam nomine evulgavit, gravissima ex praxi assertionis nostræ sequi putant inconvenientiâ. Primò namque praxis illa celeri (inquit) passu tendit ad eliminandam Pœnitentiæ Sacramentum.

At certissimè imponunt, etque impossura ista veteris Ecclesiæ praxi vehementer injuriosa. Olim namque graves peccatores, etiam occultos, etiam non consuetudinarios, nec recidivos, absque comparatione diutius Ecclesiæ post confessionem detinuit in laboriosis, ante sacramentalem absolutionem, humillimè pœnitentiæ exercitiis, quam modò fiat ab his quos ipsi Rigoritas, contra Innocentii XI. prohibitionem, appellant. Impium tamen blasphemumque foret asserere, quòd praxis illa veteris Ecclesiæ celeri passu tendebat ad eliminandam Pœnitentiæ Sacramentum; cuius dignam econtra susceptionem, administrationemque, per illam praxim pia Mater Ecclesiæ procurabat; sicut & hodie procurat praxis nostra.

Instant nihilominus ipsi dupliciter. Primò sic: si contingat consuetudinarius, ut sæpè fit, inter practicanda illa pœnitentiæ exercitia reincidere, ad longiora tempora, secundum nos, remittendus erit. Si post hæc iterum relabatur, iterum ad longiora. Si denique tertîa, quartâ, quintâ vice reincidat, iterum ad longiora & longiora. Et sic aliquando in finem vitæ absolutio differretur. Ergo praxis nostra tendit, &c.

Sed imprimis imperitum est argumentum: si enim in fine vitæ talis absolvetur: ergo Pœnitentiæ Sacramentum non eliminatur. Est etiam veteris Ecclesiæ praxi injuriosum, quæ olim similibus in casibus, imò abique tam frequentibus inter pœnitendum relapsibus, absolutionem sacramentalem distulit ad vitæ finem, ut certum est in

antiquitate peritis. Non idem tamen Pœnitentiæ Sacramentum eliminavit. Nec illud eliminat Author Apologia, uti nec illius adoptator, tamen in ea non semel asserant, absolutionem consuetudinariis differendam, si post multa promissa, nulla appareat in ipsis emendatio, nulla major quam antea cura salutis, nulla præscriptorum remediorum observantia, nulla occasionum fuga, &c. Quid ergo si tales remissi secundâ adhuc vice in ista omnia relabantur? quid si tertiâ, quartâ & quintâ vice, & sic ad annos, & annos, usque ad appropinquantem vitæ terminum? si usque tunc ipsos velut indispositos remittant, & tunc demùm absolvant, an nec Sacramentum Pœnitentiæ propterea eliminabunt? An non ridiculus esset qui hoc assereret? Vel hinc ergo videant manifestam hallucinationem suam, & imposturam recantent.

1334 Secundo instant hoc modo: quisquis asserit, quod sicut absque magnis fletibus & laboribus non remittitur poena temporalis, sic absque illis non remittitur magnis peccatoribus, nec consuetudinariis. culpa & poena æterna, Sacramentum destruit, per quod ex opere operato remittitur tota culpa, non tota poena.

Nego assumptum. Sic enim arguere est contra fidem errare. Docet enim Scriptura, docet Traditio, magnos fletus & labores pœnitentiæ magnis saltem peccatoribus necessarios esse ad remissionem culpæ, poenæque æternæ; sicque sacros textus Hierem. 4. 8. Joël. 2. 12. Jonæ 3. 5. Luc. 3. 7. Jacobi 4. 8. & 9. unanimiter intelligunt SS. Patres. Sic etiam ex sacris textibus illis manifestum esse, contra hæreticos scripserunt, quotquot penè Catholicam fidem contra Lutherum, Calvinum, Melanchtonem, &c. tutati sunt. Igitur manifestè contra Scripturam & Traditionem, ad eoque contra fidem errant, qui sic arguunt.

Nec error ipsorum est absque grandi injuria totius veteris Ecclesiæ, quæ magnos illos fletus, & diuturnam pœnitentiæ labores ad culpæ & poenæ æternæ remissionem per multa sæcula requirit. Nec idem Pœnitentiæ Sacramentum, nec virtutem ipsius culpæ poenæque æternæ ex opere operato remissionem destruxit. Siquis enim hoc assereret, in ipsum quadraret illud Isa. 29. 24. *Domini miscuit in medio ejus spiritum veritatis, & errare fecit eum, sicut errat ebrius & vomens.*

Discent ergo, qui sic arguunt, sapere ad sobrietatem; sciantque nec laboriosa pœnitentiæ opera, nec contritionem per illa impetratam, habere ex se vim remissionem culpæ, nec poenæ æternæ; sed tam illam, quam illam, positâ quæcumque contritione, positâ quibuscumque operibus preparatoriis, remitti per puram Dei misericordiam, virtutemque Passionis Christi, per Pœnitentiæ Sacramentum peccatoribus applicatam; ac per consequens culpam poenæque æternam per Pœnitentiæ Sacramentum semper remitti ex opere operato. *Audiant enim Catholici omnes Tridentinam Synodum* (ait Bellarminus l. 1. de poenit. c. 5.) *disertis verbis concionantem, nihil eorum quæ justificationem præcedunt, sive fidem, sive opera, ipsam justificationis gratiam promereri. Et idem gratis per Christum, institutaque à Christo Sacramenta, homines justificari. Sess. 6. c. 8. Itaque contritionem, & opera preparatoria supra dicta, dispositionem esse volunt Catholici, non meritum remissionis peccatorum. Quæ de re plura dabimus, dum de contritione.*

1335 Secundum inconveniens, quod ex sententia nostra consuetarium arbitrantur, est quod Parochus recidivus in peccatum carnis v. g. qui die festo celebrare debet, ut parochiani sui sacrum audiant, nec copiam habet alterius Sacerdotis, qui ipsis Missam faciat, vel sacrilegè debet celebrare, si statim non absolvatur; vel infamari, si non celebret.

Respondeo et dictis l. præced. c. 48. tali Sacerdoti ante paucas horas in peccatum carnis lapsus, vel relapsus, absque præmissis aliquanto tempore operibus preparatoriis absolutionem ordinariè concedi non posse, nec permitti celebrationem, utpote quâ se nimis indignum reddidit, dum ne saluberrimè quidem propriæ famæ consideratione seipsum ab horrendo flagitio revocare potuit. Sibi proinde Parochus ille propriam imputare debet infamiam, si qua sequatur, sibi quæ illud applicare quod Damianus in suo Gomorrhiano c. 8. ait, *saluberrimè esse in conspectu hominum temporalem pati reverentiam, quam ante Tribunal supremi Judicis æternam subire vindictam.* Nec Parochus ille notè præcedenti v. g. lapsus vel relapsus in fornicationem, magis censeri potest dispositus ad absolutionem, & celebrationem, quam notè præcedente lapsus vel relapsus in sodomitiam, vel bestialitatem. Ob ea quæ ibidem & c. 47. dixi: talenque ab ara tam puticæ Veneris tam cito mittere ad aram Christi, laxitas est tanta, ut S. Damiano loco citato visa sit instar monstris, piisque auribus incuriat horrorem. Nec ad consulendum famæ talis Parochi recta ratio permittit negligi honorem & reverentiam divinissimi Sacramenti simul & Sacrificii. Et sicut Parochus ille sibi suam infamiam deberet imputare, si in dictis peccatis consuetudinarius esset, in eaque quotidie recidens, nec occasionem fugeret, nec ullum remedium contra relapsum adhiberet, sed propriæ salutis incurtus esset (prout objicentis fatentur) ita & in casu facili in illa relapsus, licet nondum versus in consuetudinem. Plura de casu isto vide loco citato. Vide etiam Eminentissimum Aguirium, repositionem nostram firmamentum dilet. 10. de discipl. Eccles. excursu 11.

Tertium inconveniens est, quod moribondi, & alii, qui opera à nobis præscripta prædicare non possunt, desistunt erunt omni medio ad salutem necessarium. Verùm patientia Lectoris abutuntur, tales nugæ objicunt. Quibus solide occurrimus supra. Errant, errant ipsi, dum imaginantur à nobis cuiquam præscribi opera, quæ prædicare non potest.

Quartum inconveniens est, quod si continuo relabentes in eadem mortalia mox absolventi non sint, nisi emendati, idem dicendum erit de continuo relabentibus in eadem venialia. Et sic julle & piè viventes, ac nihilominus sepius in die in eadem venialia reincedentes, privandi erunt absolutionis beneficio; utpote ad quod cum fructu recipiendum æquè requiritur propositum effectus emendationis, quam in confessione mortalium; cuius propositi defectus si bene arguatur ex inveniendi relapsu in eadem mortalia, bene etiam arguetur ex frequenti relapsu in eadem venialia.

Verùm hanc propositionem: *si consuetudinarii gravium criminum non possunt absolvi, nisi notabili tempore ab illis abstinerint; quia aliter non constabit Confessorio de contritione, & penitentia, etiam consuetudinarii peccatorum venialium non poterunt absolvi, nisi die ab illis abstinerint.* Multit. D. Guido de Seve, Episc. Atrabatenf. approbatibus triginta aliis sapientissimis Episcopis, damnavit ut periculosam, falsam, scandalosam, temerariam, &c. Enimverò de absolutione venialium per omnia nos philosophari non posse, sicut de absolutione mortalium, plurima demonstrant. 1. quod venialia non tollunt radicem propositi efficacis ea corrigendi, amorem scilicet Dei super omnia, sicut mortalia tollunt. 2. quod longe major sit fragilitas hominis respectu venialium, quam respectu mortalium: cum ne Sancti quidem venialia omnia valeant devitare, nec sine his omnimodè esse; sine mortalibus verò, tante & auxiliante Deo, omnimodè esse possunt & debemus, ait S. Cæcilius.

Cæsius serm. 141. in Appendice serm. Augusti. Et hinc facilis ac frequens relapsus in venialia non temper est argumentum defectus propositi, nec illud suspectum reddit, sicut facilis ac frequens relapsus in mortalia: quia in hoc statu miseriam venialia facillimè subrepiunt, sollicitudineque magnâ ea cavere fatigentibus; secus mortalia.

4°. licet propositum cavendi venialia aliquo usque firmum esse oporteat, non eo tamen firmitatis gradu, quo propositum cavendi mortalia firmum esse necesse est: cum enim possibile sit vitare mortalia omnia, & singula, infimusque vitæ Christianæ gradus sit, nullum mortale committere, propositum cavendi mortalia eò usque firmum esse oportet & efficax, ut reverâ junctum sit cum effectu, saltem sic ut nullum facile committatur. Cum verò possibile non sit venialia omnia cavere, propositum cavendi venialia eò usque firmum esse non debet, ut nullum facile committatur; imò sufficere videtur propositum firmum serio laborandi ad eorum emendationem cum sincero desiderio in ea amplius non reincedendi, etiam sine spe in ea absolute non reincedendi. Certò quippe scimus omnia absolute vitari non posse, quamdiam sumus in hoc mortali corpore. Et ideo Augustinus serm. 9. de decem Chordis, aliàs 96. de temp. c. 11. aliter loquitur de mortalibus, aliter de venialibus. Ab illis dicit absolute abstinendum, abstinete vos à detestabilibus corruptelis, &c. ab illis non absolute, sed abstinete vos (inquit) quantum potestis à negatoris spectaculis. Si quas delectationes oculi subrepiunt in animam, exercete vos in misericordia, exercete vos in elemosynis, in jejuniis, in orationibus. His enim purgantur quotidiana peccata, quæ non possunt nisi subreperire in animam, propter fragilitatem humanam. Sed ad illa majora scelera non sufficiunt quotidiana elemosyna, ut ea mendant; sed ad istud necesse esse dicit mutare vitam; ad illud id absolute non esse necessarium, sed tolerandam esse vitam, quia anima seipsam credere potest conversam abque absoluta mutatione vitæ quoad venialia, etiam si hoc credere non possit abque absoluta mutatione vitæ quoad mortalia. Aliud est ubi mutes vitam, aliud ubi tolere vitam. Illa mutanda est: si moribus eras, noli esse moribus: si fornicator eras... jam desine. Arbitraris hæc, nisi fieri desinans, quotidianis elemosynis posse mundari? Illa dico quotidiana peccata, quæ aut per linguam facile committuntur, ut est verbum durum, aut cum labitur aliquis in risum immoderatum... Talia peccata dicimus... quotidianis elemosynis posse mundari, licet in ea quotidie quis relabatur. Sufficit proinde ad eorum remissionem firma voluntas cavendi ea, non absolute, sed pro posse, quantum potestis, conjuncta cum sollicitudine magna cavendi relapsum. Sollicitudo quippe ista satis probat efficaciam istius voluntatis, quanta requiritur pro eorum remissione. 5°. veniale unum sine alio, seu aliis, remitti absolvi que potest; secus mortale sine alio mortali. Et sicut ad venialia non requiritur tanta advertentia, nec tantus consensus, quam ad mortalia; ita nec tantus dolor, nec propositum tam forte & absolutum; licet necessarius sit dolor sincerus, verumque & sincerum propositum.

1338 Itis ergo de causis, de peccatis venialibus non loquuntur Sancti, dum alunt: Irisor est, non pœnitent, qui adhuc agit quod pœnitet; sed de mortalibus, à quibus continentiam infert vera & plena de illis pœnitentia; secus continentiam à venialibus. Quia adversus majora vigilantibus, quadam incautus minuta subrepiunt, ait Augustinus serm. 3. in Psalm. 118.

1339 Quia tamen sunt aliquæ veniales culpæ, quæ Tom. III.

non subrepiunt incautis, imò vix nisi plena cum deliberatione committuntur, & à quibus facilis est abstinentia, ut sunt diuturnæ feminarum moræ ante specula, ut sue satisfaciunt vanitati, visitationes inutiles, colloquia vana, &c. Illustrissimus Castoricensis lib. 2. de Amore Pœnitente c. 22. sapienter observat, quòd quia animus ab ejusmodi peccatis facillè potest abstinere, modò ex toto velit (non enim accidunt nisi concupiscentibus, imò nec nisi querentibus) propterea facer animarum Judex meritò suspectam habebit ea confitentium de iis contritionem, quando, post multa promissa, nullam videbit eorum emendationem, nec ea cavendi sollicitudinem. Meritò proinde tunc differet absolutionem, nisi cum istis alia in confessione addantur venialia, vel mortale aliquod, saltem vitæ antè actæ, de quo vel quibus verè ex toto corde pœnitens doleat.

Tamet si ergo bonum & laudabile sit venialia confiteri cum sincero de illis dolore, non est bonum, nec laudabile illa sola sacramentaliter confiteri quæ ex habitu seu consuetudine sic committuntur, ut nulla unquam appareat eorum emendatio, nec emendationis studium, post multa promissa; quia vel falsa, vel meritò suspecta est de iis pœnitentia, sine qua confessio sacramentalis non est abque peccato, uti sapienter observant viri magnæ virtutis, profundæque eruditionis, Ludovicus Granatensis, Antonius Godæus, Venciensis Episcopus, & ipsos referens Gilbertus de Choyteul, Episcopus Tornacensis, in responso ad epist. 2. Theologi Flandri A. D. B. in qua plurimum laudat consilium R. P. Joannis Francisci Remensis, Capucini, in l. de presentia Dei avifamento 4. de non confitendis omnibus venialibus, sed precipuis duntaxat, de quibus est emendationis studium. De periculoso statu eorum qui venialia ex habitu committunt, abque ullo emendationis studio, vide quæ prolixè scripsi tomo 1. Vide etiam ea quæ ea de re sapienter scribit Stephanus noster à S. Francisco Xaverio in Exhort. Monast. in Reg. Carm. Exhort. 62.

Quantum inconveniens est de consuetudinariis, jam jam habere volentibus (cum ea, quacum ad huc nocte præcedente fornicati sunt) ut fornicandi finem faciant. Ad quorum nuptias amici invitati, & omnia parata sunt. Qui, nisi statim absolvantur, vel differendum erit matrimonium, cum scandalo plurimorum, vel matrimonii Sacramentum sacrilegè celebrandum: quod sine sacrilegio absolute celebrare, consilium Apostoli sequentes: melius est nubere, quam uri.

Causa iste, casus est perplexitatis, non ob dubiam assertionis nostræ veritatem, sed ob gravis peccati periculum quod meritò timetur, si concedatur siue differatur absolutio. Si enim differatur, solitum fornicationis commercium consuetudinarii illi continuabunt, vel certè in absolute matrimonium sacrilegè contrahent. Si non differatur, sed statim concedatur, periculum est ne cum debite contritionis defectu sacrilegè absolvantur, atque exinde sacrilegè jungantur.

Nec verò perplexitas ideo cessat, quia consuetudinarii illi matrimonio jungi volunt, ut finem faciant fornicandi. Quia licet ex hoc censeri possint habere propositum amplius non fornicandi, si matrimonio jungantur: non ideo censendi sunt ad Deum ex toto corde conversi, ne conversione quidem seu contritione imperfectâ, quæ attritio dicitur. Cum ad contritionem, etiam imperfectam, seu attritionem cum Sacramento sufficientem, necessarium sit verum ac plenum odium tot fornicationum tamdiu hæctenus commissarum. Quod profectò odium fungus non est repentinus, quem hora una vel altera sine gratia extraordinaria germinet; nec homo vetus in ip-

fis vitreus est, quem consuetudinarii illi unico quasi verberis; sed odium illud, plenaque conversio, post tanta ac toties repetita crimina, ordinariè paulatim, multisque precibus ac piis operibus à Deo debet impetrari (prout efficaciter probant centum & duodecim argumenta, quæ produximus:) ipsi verò supponuntur ista non fecisse, sed post mediam circiter horam talis qualis præparationis sacrum tribunal accussisse. Post tot proinde spurcitijs præsumendi non sunt repentè facti toti casti, totique ad Deum conversi, quia tunc erant spurcissimi immergi. Eamverò si tales præsumendi forent, perperam Avertentium obijerent periculum proximum continuandi solitum fornicationis commercium, nisi statim jungantur. Neque enim in proximo ejusmodi periculo vertantur toto corde ad Deum sic conversi, ut facti sint toti casti; sed illi dumtaxat qui perseverant in dispositione commercium illud continuandi, nisi statim ipsis matrimonium permitatur. Talibus verò si matrimonium statim permitatur, is permititur, quorum animus nimio instantia libidinis amore est corruptus. Cum qua dispositione si ad matrimonium convolent, periculum ingens est, ne matrimonio jungantur, *ut sine libidine vacent sicut equus & mulus*, in quos diabolus prævalentem habet potentiam, sicut dicitur Tob. 6. Per consequens periculum est, ne excedendas in matrimonio spurcitijs diabolo prævalente exerceant, sicut antè exerceverunt.

1341 Ecce ergo hinc inde perplexitas, & perplexitas magna; ab obijerentibus tamen in simili solvenda. Quid enim si consuetudinarii illi non solum assueti sunt secum invicem fornicari, sed & sodomitare (parcant castæ aures, quibus *omnia munda*) simul & cum alijs adulteria committere; taleque adhuc nocte præcedente in ista relapsos, absque alia dispositione quam supradicta, Avertentium manè absolvent, matrimonioque statim jungi permittent? At ista foret laxitas non ferenda. Ad quam vitandam si fateantur tales statim absolvi non posse: ab ipsis quæro, an ipsos, absque absolutione, matrimonio sacrilegè jungi permittent? An potius jubebunt matrimonium, non obstante periculo multorum relapsuum, differri? Quidquid ad hoc absque intolerabili respondebitur laxitate, ad objectionem ipsorum ego servatè proportionè respondebo.

1342 Absolutè interim dico, tales consuetudinarios mox absolvendos non esse. Quia nullatenus apparet verisimile, tales tam citò, cum tam modicè preparati, ad Deum efficaciter ex toto corde conversos esse (inquit eximie eruditionis ac pietatis Vir Thomas Du Jardin, S. Theologie Doctor, Ordinis Prædicatorum, l. de officio Sacerdotis, anno 1701. edito) cum hoc sit contra doctrinam traditam in *Concilio, Canonibus, Patribus*, & manifestè fundatam in *doctrina fidei, & experimento frequenti*, prout Cardinalis Aguirius loquitur dissert. 8. in can. 11. & 12. Concilii Tridentani III. Monendi ergo sunt, ut ad dignam susceptionem, tum absolutionis, tum Sacramenti matrimonii, ad aliquot saltem dies matrimonium differant, quousque per debita pietatis ac poenitentiae opera, ad utrumque Sacramentum dignè suscipiendum ritè fuerint dispositi, ne saltem suam magno committant discrimini, si utrumque illud Sacramentum indignè suscipiendo, sua se culpa utriusque privent gratiâ, sibi magno periculis necessitâ, ad salutem suam in statu matrimonii operandam. Quod si spreta illâ monitione, ad matrimonium Sacramentum absque absolutione convolent, vel illud differentes, neglectâ præparatione illâ per opera pietatis ac poenitentiae, ad contractas redeant spurcitijs, fornicationes, &c. nihil horum Confessario, quod suum est facienti,

imputabitur; sed soli malitijs ipsorum. Ipsi verò imputaretur inconveniens proximè dictum, indignè utique susceptione utriusque Sacramenti, salutisque ipsorum magno expositæ discrimini, si ipsos cum tam modicè præparatione mox absolveret, matrimonioque jungi permitteret. Ob ea quæ dixi cap. 120. Et sic inconveniens obijerentium in caput recidit obijerentium.

1343 Scio eadem inconvenienti aliter à nonnullis responderi, posse utique consuetudinarios se cum ambigua contritione, seu attritione, absolutionem statim concedi, matrimoniumque permittere, partim ad impediendos relapsus in solitas fornicationes, partim ne infamiam ex matrimonii dilatione incurrant, & gravia in populo scandala orientur. Ita, post eruditissimum Ostratum, Leonardus Van Roy Th. Mor. p. 4. c. 5. q. 1. Nec hoc nostræ (inquit) assertioni adversatur, cum necessitatis casum alterio nostra non attingat. Illi etiam opinioni favet Havermans in Examine Pentalogi Diaphorici n. 75.

Verum enim verò videant ipsi, quomodo per praxim opinionis ipsorum Confessarius se participem non reddat utriusque sacrilegii supradicti, expositæque salutis consuetudinarios ipsorum, cujus periculum non abtergitur per opinionem illam, nec per praxim illius, nec per necessitatem quæ prætextitur. Neque enim verè prætextitur: eam incommoda, quæ timentur ex absolutione dilata, minora sunt illis quæ timentur ex absolutione mox data; nec ea quæ timentur ex absolutione dilata, Confessario imputanda sunt (cui inconvenientia quæ timentur ex absolutione talibus mox data) sed soli malitijs consuetudinarios ipsorum. Porro ex duobus malis minus eligendum, & illud medium Confessarius potius eligere debet, juxta quod malum ipsi non imputabitur, quam illud, secundum quod ipsi imputabitur. Quippe infamiam sibi imputare debent consuetudinarii, licet & scandala illa, utpote quæ impedire poterunt, matrimonii tibi dicim non determinando, nisi ad illud mensus forent præparati; sed id neglexerunt toti libidinibus suis immergi, nec de utriusque Sacramenti reverentia, cui nec de salute sua solliciti.

1344 Quæri nihilominus potest, an nullus sit eruditabilis modus, quo periculosissimum consuetudinarios ipsorum, per duplex enorme sacrilegium, ingressus in matrimonium statum (cum in dæi nequeant ad moras matrimonio necitendas; ad quod ut inducantur, nihil negligendum est) atque unâ periculum relapsus in solitas fornicationes valeat impediri? Ex superabundanti movetur ista questio; utpote cujus decisio necessaria non est ad solutionem difficultatis motæ de consuetudinarios jam jam nubere volentium absolutione. Et ideo questionem istam paucè attingunt. Nec ego attingerem, nisi zelus divini gloria, & chaeritas Christi urgeret ad excogitandum medium, quo in infidelibus ejusmodi casibus, in quibus gemunt sæpè viri piissimi, dum peccata omnia averti nequeunt, graviora saltem avertantur, quantum fieri potest.

1345 Aio ergo, non afferveranter, sed propositivè, id est Viris doctis propono illud quod meditanti occurrit ad dictum finem medium: probabile videtur, talibus (si ipsi contrahentes Ministri sint Sacramenti matrimonii) dici posse: *Amice, non bene facitis, quod matrimonio vestro nunc in dæi re renuistis; si tamen es in statu, in quo estis, absolatè vultis jam jam matrimonio jungi, suadeo ut cum minori potius peccato jungamini, matrimonium incedo in ratione contractis, quam cum majori, sacrilegè matrimonium incedo in ratione Sacramenti. Rationem quippe contractis à ratione Sacramenti validè separare potestis (est non licitè)*

contractum intendendo, non Sacramentum.

Ad speculationis illius elucidationem plurimum fervire potest lectura libri, cui titulus: *Dissertatio Theologo-politica, hoc tempore scripta necessaria; an matrimoniales contractus, in... locis, in quibus viget pax publica Religionis, & Decretum Tridentinum est publicatum, coram Acatolicis Ministris sint validi.* Eruditissima Dissertatio ista, Authore R. P. Staleno, Mariani Oratorii Keyelienfis Presbytero, Colonæ anno 1679. edita fuit, cum approbatione trium sapientissimorum Doctorum Colonienfium, Henrici Hilden, Ordinis Prædicatorum; Joannis Schweitzer, Ordinis Eremitarum S. Augustini; & Joannis Lovental, e Societate Jesu. In ea laudatus Author c. 7. posterioris partis rationem contractus à ratione sacramenti in matrimonio fidelium validè separari posse, demonstrat imprimis ex Sylvio Supplem. q. 42. a. 1. q. 1. ad 2. dicente, quod Christus non omnia fidelium matrimonia exeret ad rationem Sacramenti, sed ea tantum, que juxta institutionem ab ipso factam celebrantur, cum debita materia, forma, & intentione Ministrum: non omnia autem matrimonia fidelium sic celebrantur, &c. Demonstrat item ex Gonet in Clypeo doctrinæ Thomisticæ tr. 5. disp. 2. a. 2. §. 3. cujus ista exhibet verba: *Si conjuges Christiani, matrimonium contrahentes, intendant illud solum perficere in ratione contractus naturalis & civilis, & non in ratione Sacramenti, valide illud matrimonium perficiunt in ratione contractus... non in ratione Sacramenti.* Quod & docent Galpar Hurtado disp. 3. de matrim. diff. 19. Diana p. 3. l. 4. resol. 255. Platellus de matrim. c. 15. §. 3. Durandus, Victoris, Cajetanus, Melchior Canus, Vasquez, Rebellus, Basilii Pontius, & ipsos referens Georgius Gobat in Alphabeto matrim. casu 11. sect. 2. n. 228. Eandem doctrinam Stalenus ibidem confirmat, ostendendo, ingeniosum quidem Recentiorum ei contradicere in Supplem. tom. 6. disp. 4. dub. 1. sed non satisfacere huic objectioni, quam ex laudato Platelio sibi proponit: "Si duo, ab infanta baptizati, statimque ad Turcas abducti, ubi nihil unquam de rebus & Sacramentis Christianæ Religionis audierunt, ibi matrimonium inter se contrahant, validè contrahent in ratione contractus, non in ratione Sacramenti: utpote cujus uti nullam habent cognitionem, magis quam Turcæ; ita nec intentionem, necessariam ad Sacramenti valorem: utpote ad quem Minister (uti Recentior ille docet ibidem tr. 1. disp. 4. dub. 3. resol. 1.) debet intendere, id est velle facere quod facit Ecclesia, non solum quoad externa materialia Sacramenti... sed quoad esse Sacramenti, quod absolute intendit Ecclesia. Hoc autem baptizati illi non intendunt, sed solum externum materiale matrimonii contractum.

Ostendit (inquam) objectioni isti Recentiorum illum non satisfacere, dicendo, baptizatos illos eo ipso intendere Sacramentum, quo intendunt matrimonii vinculum: cum illud vinculum & Sacramentum in baptizatis sint unum. Tamen enim in baptizatis, supposita debita intentione, & ceteris requisitis, sint unum in re: quia tamen ratio contractus, & ratio Sacramenti sunt diversæ, non sunt unum in intentione istorum baptizatorum; qui, cum nihil sciunt de rebus Christianorum, magis quam Turcæ, non magis habent intentionem rei sacræ (necessariam ad rationem Sacramenti) quam Turcæ; sed eorum moribus affecti, more ipsorum inveniunt matrimonium, juxta leges naturales & positivæ loci in quo commorantur.

Itaque cum probabilis censetur opinio de separabilitate contractus à Sacramento in matrimo-

Tom. III.

nio baptizatorum, speculativè loquendo videri alicui poterit probabile, quod si Parochus Minister sit Sacramenti matrimonii, & verba ista; *ego vos conjungo*, sint forma ipsius (prout graves Theologi docent) ex gravissima necessitate averteendi à iuradicis consuetudinariis, hinc periculum relapsus in solitas fornicationes, inde enorme sacrilegium indignæ susceptionis Sacramenti matrimonii (dum ipsos inducere nequit ad illud differendum) de consensu ipsorum sic assilire possit matrimonio ipsorum, ut formam, *ego vos conjungo*, &c. non proferat, atque hoc pacto matrimonium ipsorum validum sit in ratione contractus, sed (defectu formæ) non sit Sacramentum. Cum certum sit, Ministrum Sacramenti (Pœnitentiæ v. g.) positum, sed non dispositum materiæ illius, ex gravi necessitate averteendi sacrilegium, posse non proferre formam ipsius. Quippe juxta Regulam 4. libri 5. Decretal. tit. 41. quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum. Nec hoc novum, inauditum, scandalosum, vel praxi Ecclesiæ adversum Doctor Steyartius pronuntiare potest, nisi notis istis opinionem suam ferendo. Ipse namque in Conclusionibus Theologico practiceis (tertio à se recognitis) de ministr. Sacram. matrim. n. 49. disertè sic asserit: *Ad conjugium admittere tales, quorum alter sit Acatolicus, non est Parochi, sine potestate Superioris. Cum ea verò si mihi matrimonio talium assistendum foret, non facile adducerer, ut proferrem verba conjugationis, que fortè sunt forma Sacramenti; sed finerem illos suo Marte conjungi. Idemque sacerem, si à Superiore compellerer conjungere alios, mihi manifestè indignos.* Manifestè ergo necessitatem admittit, in qua Parocho licitum censet, civili baptizatorum, etiam fidelium, assilire matrimonio, non proferendo formam ipsius in ratione Sacramenti. Necessitatem istam in casu nostro habere locum censet celebris Doctor Hennicellus in suo Systemate de Sacram. Pœnit. §. 5. ubi ostendit videri diu hunc sensum fuisse Romanæ Ecclesiæ, veterumque Patrum.

Quod si contrahentes Ministri sint Sacramenti matrimonii, non Parochus, nec ulla ipsos gravis necessitas compellat, civilem dumtaxat contractum inire (quomodo in sententia Cajetani, Victoris, Melchioris Cani & Sylvii inveniunt, qui matrimonium per litteras, vel per procuratorem inveniunt; matrimonium namque taliter inire validum censent in ratione contractus, non in ratione Sacramenti) peccant quidem ipsi, contractum à Sacramento pro sola voluntate, absque necessitate separando (cum ipsis, per se loquendo, non liceat, hujus Sacramenti gratiâ, sibi summo perè necessariâ, solâ se voluntate privare, ut supra dixi: & idè peccant (in casu de quo agitur) dum moras necere nolunt, ut sese disponant ad recipiendam hujus Sacramenti gratiam: quia tamen peccatum illud longè minus est sacrilegâ susceptione Sacramenti matrimonii, idè idè supra dixi (sub correctione & absque præjudicio melius sentientium) ipsis suaderi posse, ut supra num. 1345. Cum Theologi valdè multi licitum asserant, determinato ad committendum majus peccatum suadere, non absolute, sed conditionatè, ut potius committat minus, dum majus aliter impediri non potest. Tunc enim suadentis intentio non ferit in minus malum, quâ malum, sed quâ majoris mali impeditivum præcisè. Talis proinde non censetur, moraliter loquendo, suadere, aut velle malum, ut eveniat bonum. Et idè licitum id esse censent Angelus, Sylvester, Navarrus, Dominicus Sotus, Medina, Barbosa, Vasquez, Turrianus, Basilii Pontius, Wiggers, Sylvius, Boudartius, &c. Viderique sic sentire Augustinus: dicit enim l. 2. de adulter. Conjug.

F f 2

c. 15. *Si facturus est homicidium, quod non licet, jam faciat adulterium, ut non faciat homicidium: vivente uxore sua, alteram ducat; & non humanum fundat sanguinem.* Refertur can. *si quod verius* 33. q. 2. sententiaque Augustiniana istius fustionis esse videtur conditionatus: si omnino decreverit uxoricidium, scilicet ut potius committat minus peccatum adulterii, quam majus uxoricidii.

1348 Ita proinde in parte nihil etiam novum, nihil inauditum, nihil scandalosum, vel totius Ecclesiae praxi contrarium, suadet Confessarius, seu Parochus, dum consuetudinarios mox nubere volentes alloquitur ut supra. Et sic vana, infundata, & imperita videntur declamationes Juniorum quorundam, adversus modum istum avertendi gravius peccatum enormis sacrilegii, à nobis, non asseveranter, sed dubitanter non ita pridem propositum. Si spiritu Dei agerentur declamatores isti, dum variè varia optinà intentione meditantur, ut à gravioribus malis peccatores, quantum fieri potest, avertantur, non succenserent, sed gratularentur, nec indiscretis clamoribus pios conatus arroderent, ad libertas sustineendas hoc pacto suas laxitates. Cùm hoc videatur ad invidiam potius pertinere, quam ad majorem Dei gloriam. Maxime cùm probabile videatur Ecclesiam ad averendum, ne quid deterius contingeret, nonnullis olim permisit, ut civiliter jungerentur, scilicet à ratione Sacramenti. Id enim insignis Doctor Hennebellus Ideo citato probabiliter ostendit ex divo Basilio, & antiquo Penitentiali Romano, apud Halitgarium tit. de fornicat.

1349 D. namque Basilius Epist. Can. I. ad Amphilochem. can. 25. sic statuit: *Qui à se stupratam mulierem detinet, supra quidem poenam subibit, et autem mulierem habere permittitur.* Et can. 26. *Fornicatio non est matrimonium, sed nec initium matrimonii. Quare, si fieri possit ut separentur, id est melius. Sin autem eis omnino placeat consortium, fornicationis quidem poenam agnoscant, ne separentur autem, ne quid deterius accidat.*

Eccè Basilius permittit, ut detentor mulieris à se stupratae, statim eam ducat, sic tamen ut canonicam stupri, seu fornicationis poenam subbeat; nec vult eos cogi ad separationem, si separari noluerint, sed jungendos dicit, *ne quid deterius accidat.* Nec supponit eos, per mutuum consensum jam esse matrimonialiter junctos, prout Iveninus putat differt. 6. de poenit. q. 8. a. 2. §. 3. quia canon vigesimus sextus videtur oppositum professus innuere: cùm ex eo quod in fornicatoribus illis nec matrimonium adhuc sit, nec initium matrimonii, Basilius concludat eos separandos, si fieri possit, idque melius esse; quod profectò melius non esset, si jam matrimonio juncti essent. Quod enim Deus conjunxit, homo non separet. Verborum quoque istorum: *Sin autem eis omnino placeat consortium,* &c. attento toto contextu, sensus naturalis esse videtur: sin autem eis omnino placeat, matrimonio jungi, sive in matrimonio simul vivere; id eis permittatur, ne quid deterius accidat.

1350 Idem omnino videtur sensus obvis & naturalis horum verborum antiqui Penitentialis Romani, adeoque Ecclesiae Romanae: *Si quis virgo virginem per fornicationem (non ergo per matrimonium) conjunctus fuerit, si voluerint parentes ejus, sit uxor ejus (non ergo supponit eos jam matrimonio junctos, sed tales fieri permittit, si parentes voluerint) tamen annum unum peniteant, & sint conjugales.*

Non etiam Basilius, & Penitentialis istud, supponunt datam ipsis, ante matrimonislem conjunctionem, absolutionem sacramentalem: cum de opposito condat ex disciplina istius temporis, se-

condum quam absolutio sacramentalis fornicatoribus non datur, nisi post actam, magna salutem ex parte, canonicam poenitentiam, ut validissimis argumentis demonstrevimus cap. 18. & 19. traduntque in antiquitate periti, Albarpinus, Cardinalis Bona, Ruardus Tapperus, Maldonatus, Estius, Morinus, &c. Atqui canonicam poenitentiam à fornicatoribus illis Basilius, & Ecclesia Romana in Penitentiali illo agendam statuerunt, non ante, sed post initum ab ipsis matrimonium. Igitur fornicatores illos matrimonio juncti permiserunt absque sacramentali absolutione.

Nec tamen credibile est quod ipsis permiserint matrimonium statim à sacrilegio inchoare (quod profectò permittissent, si ante absolutionem matrimonio sacramentaliter in statu peccati juncti permittissent.) Credibile ergo est, quod ipsos matrimonio juncti permiserint civiliter, non sacramentaliter: cùm, uti rationabiliter, ita creditus sit, permittum ab ipsis fuisse matrimonium non sacrilegum, quam sacrilegum.

Enimverò id confirmat praxis istius temporis, 1351 secundum quam matrimonium Sacramentum non celebrabatur, nisi per sacrum Officium, seu benedictionem Sacerdotis, & participationem corporis Christi. Canonicam vero poenitentiam agere justis, nec sacerdotalis benedictione, nec corporis Christi participatio concedebatur, *ante congruam satisfactionem,* inquit Hincmarus, Remensis Archiepiscopus, in Epistola, quam nomine Concilii Tolosani faciens scripsit de Stephano quodam nobili, qui nuperat cum muliere, cui per coitum cum torore affinis factus fuerat.

Et idem laudatus Iveninus loco citato facit matrimonium, in quo D. Basilius supra dictos fornicatores esse permittit, non fuisse novae legis Sacramentum. *Distinctum enim (inquit) à Patre contra rationem civilem à Sacramento.* Idque patet dicit ex Basilius, qui sic citatum Basilius canonice interpretatur: *Haec autem (ut mihi videtur) licet habebant, quando solo consensu consistebat matrimonium. Hodie autem, quoniam fit cum sacra benedictione, per sacrum Officium, & divinum corpus & sanguinis Christi participationem; etiam parentes consentiant, non fit matrimonium cum sacra benedictione, nisi tres poenitentiae anni impleri fuerint, vel ab Episcopo, pro suo arbitrio, ad scriptum brevius redacti sint.*

Aliud pro dictis consuetudinariis medium, absque sacrilegio suscipiendi matrimonii Sacramentum, licet consecuti non essent absolutionis beneficium, esset contritio (si eam tam cito habere possent) secundum opinionem non improbabilem, quae apud veteres olim Scholasticos communis fuit, & plures etiamnum habet sequaces, quae docet, cetera Sacramenta (exceptis Sacramentis Eucharistiae & Ordinis) cum sola contritione suscipi posse. Sed quidquid sit de duobus hinc mediis, inconcussa stat assertio nostra veritas. Per ea quae dicta sunt num. 1342. obiecto satisfit inconvenient.

Quia verò non desunt qui causantur & clamant 1352 assertione nostrâ viam ea hî coarctari. Respondeo cum Adriano VI. (occurrente objectioni contra assertioem, quâ docet, quod non quilibet gradu dolor peccati inflaret perditam charitatem & gratiam.) Nequis (inquit) existimet me undique coarctare viam Domini (quam secundum Scripturam, Concilia, Patres, uti est, demonstrare labor) audias Hieronymum, jam prae desolentem. & in extremis positam, frivax uberrimos auctoritatem (apud Eusebium in epist. ad Damianum de obitu Hieronymi) *Centuplo atrox est vita ejus, quam creditur; quavis larga sit verè timoribus. . . . Sed forte quis dicit: benignus est Dominus & misericors, qui omnem peccatorem ad se revocaverit.*

cepit & indulget. Verum quidem hoc esse confiteor... Nonne benignissimus est Dominus, qui tantas tolerat injurias à peccatoribus, datus eis temporis spatium, ut emendantur? Sed hoc noveris, quia sicut benignus est in tolerando, ita justus est in puniendo. Sed forte quis iterum dicit: vir, qui toto tempore quo vixit, male fecit, in mortis articulo, acceptam penitentiam, à Deo veniam obtinebit. Heu quam vana suspicio, & falsa meditatio! Vix de centum millibus hominum, quorum mala semper fuit vita, meretur à Deo habere indulgentiam unam... Per aram est, ut hominis, cujus semper mala fuit vita, bona sit mors. Hæcenus Hieronymus.

CAPUT CXXXI.

Definitio virtutis pœnitentiæ.

1354 **A**D intelligentiam dicendorum de Sacramento Pœnitentiæ, necessaria est intelligentia seu notio pœnitentiæ prout est virtus, utpote sine qua Pœnitentiæ non subilicit Sacramentum, nec obtineri potest effectus ipsius. Nam, ut Tridentinum definit sess. 14. c. 1. fuit pœnitentiæ universis hominibus; qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam & justitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui Baptismi Sacramento abluji petivissent, ut, per veritatem abjecti & emendati, tantam Dei offensionem cum peccati odio, & pio animi dolore detestentur. Unde Propheta ait Ezech. 18. "Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas." Dominus etiam Luc. 3. dixit: "Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis."

1355 Est autem pœnitentiæ, virtus quæ peccatum committitur, cum pio animi dolore quis odio habet, ac detestatur quantum est offensa Dei, illudque punire efficaciter intendit, ad reparandam injuriam Deo factam per peccatum. Quod includat peccati odium ac detestationem, cum pio animi dolore, constat ex Tridentino proxime laudato. Quod etiam includat voluntatem efficacem illud puniendi, ad reparandam injuriam Deo factam, ratio est, quia divina justitia ordo postulat, ut homo vel non peccet, vel, si peccet, puniatur, injuriæque Deo per peccatum illata, per punitionem peccatoris reparetur. Dicit enim Augustinus serm. 1. in Psal. 58. Iniquitas omnis, parva, magnæ sit, puniatur necesse est, aut ab ipso homine, aut à Deo vindicante. Nam quem pœnitentes, punit seipsum. Ergo, Fratres, puniamus nostra peccata, si querimus misericordiam Dei. Non potest Deus misereri omnium operantium iniquitatem, quasi blandiens peccatis, aut non eradicans peccata. Prorsus aut punis, aut punit. Vis non puniat? puni tu. Et in Psal. 44. Punientem est peccatum: si puniendum non esset, nec peccatum esset. Præveni illum? non vis ut ipse puniat? tu puni. Convertite te ad peccata tua punitenda: quia impunita esse peccata non possunt... Nemo sibi multum de misericordia Dei blandiatur: virga directionis est virga regni ejus. Sic enim dilige misericordiam, ut velis esse veracem: non enim misericordia potest illi auferre justitiam, neque justitia misericordiam. Interim quamvis differat, tu noli differre. Misericordia (ait in Ps. 50.) est ut ignoscat peccanti; justitia est ut puniat peccatum. Quid ergo? Queris misericordiam, peccatum impunitum remanebit... Non Domine, non erit impunitum peccatum meum. Novi justitiam ejus, cujus quæro misericordiam... Sed ideo nolo ut tu me punias, quia peccatum meum punio... "Veritatem dilexisti, id est impunita peccata, etiam eorum quibus ignoscis, non reliquisti." Veritatem dilexisti, "sic mi-

sericordiam præcogasti, ut servares & veritatem. Ignoscis peccanti: ignoscis, sed seipsum punienti. Ita servatur misericordia & veritas: misericordia, quia homo liberatur; veritas, quia peccatum puniatur. Itaque nullus debite gravioris pœnæ accipit veniam, nisi qualemcumque, esse longe maiorem quam debebat, solverit pœnam. Idem 1. de continent. c. 6.

Propterea in contritione (quæ proprius actus 1356 est pœnitentiæ) satisfaciendi propositum includi, Theologi veteres passim tradunt, Richardus à S. Victore, Albertus Magnus, Alexandr. de Ales, S. Thomas, S. Bonaventura, S. Raymundus, noster Baconius, &c. dum contritionem sic definiunt: Contritio est dolor pro peccati assumpto, cum proposito confitendi, & satisfaciendi, prout videre licet apud Morinum l. 1. de Pœnit. c. 1. Hoc est enim verè pœnitere (ait Richardus à S. Vict. 1. de potest. lig. & solv. c. 6.) de præteritis peccatis dolere, cum firmo proposito confitendi, satisfaciendi, & cum omni cautela cavendi. Similiter Catechismus Romanus de Sacram. Pœnitentiæ c. 5. Adhuc inter se hæc partes connecto sunt, ut contritio consistat & satisfaciendi consilium & propositum inclusum habeat... Quare & voluntas componendi requiritur, in quo maxime contritio versatur, & pœnitens Sacerdotis iudicio, qui Dei personam sustinet, se subijciat necesse est, ut pro scelere magnitudine pœnam constituta in eum possit. Non enim intrat pœnitentiæ Sacramenti regimen (ait Guilielmus Parisiensis tr. de Sacram. Pœnit. c. 8.) nisi qui Præconi spirituali (id est Confessario) se tradit crucifigendum, hoc est cruci pœnitentiæ assignandum. Quod & ipsa nominis etymologia satis innuit; dicitur enim pœnitentiæ, juxta S. Hieronymum, quali pœnitentiæ, vel pœna-tenentiæ.

Erravit proinde Lutherus, cum hoc sensu dixit: Optima pœnitentiæ est nova vita; quasi nihil aliud exigatur ad pœnitentiam. Non enim sufficit mores in melius commutare (ait Augustinus homil. ult. inter 50.) & à factis malis recedere, nisi etiam de his que facta sunt, satisfiat Deo per contritionis dolorem, per humilitatis gemitum... cooperantibus elemosynis. S. Petrus Damianus optate. de perfect. Monach. c. 6. Quid prodest à peccatorum perpetratio- ne desistere, nisi & hæc ipsa, que perpetrata sunt, fundeat quis destrictæ pœnitentiæ satisfactione dele- re? Petrus Bleicensis tr. de Confess. Sacram. Putant aliqui hæc sibi sufficere, quod aliquandiu à sua turpitudine desecerunt, atque de præteritis contritione præsumentes, veteres excessus non recolunt, & quasi spatio temporis evanuerint culpe, putant de omnibus debitis brevi pœnitentiæ compendio (seu lacrymis momentaneis, aut horaribus & levis contritione, uti proxime subdit) transigisse. Recole quid Job ad Dominum dicat: "Squali quali in sacculo peccata mea." Et Dominus in Deuteronomio: "Nonne hæc condita sunt apud me, & signata in thesauris meis? Non sine dolore cordis acerbissimo, & anxia cordis afflictione sanantur, que longo usu inlita, & intimis animarum medullis infixæ sunt; nec horaribus & levis contritione redimi possunt, quibus mors æterna debetur... sine fructibus pœnitentiæ."

Nec Lutherus bene se fundat in Isaia dicente: 1357 Quiescite agere perverse, discite bene facere. Nam & hoc requiritur, & insuper illud quod immediate præmittit, lavamini, mundi estote. Quod non fit per solam novam vitam, nisi ei addatur veteris odium & vindicta, per dignos pœnitentiæ fructus, de quibus Joël. 2. Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, & in fletu, & planctu, &c. Et Luc. 3. Facite fructus dignos pœnitentiæ.

Nec hoc derogat superabundanti satisfactioni 1358 Christi: quia, uti Tridentinum ait sess. 14. c. 8. dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Je-